

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

ЛУ ТАО

УДК 378.016:78.071.2(477+510)(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ КИТАЮ
У ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАНОНОГО НАВЧАННЯ
В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
ХОЛОДЕНКО Вікторія Олександрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
доцент кафедри педагогіки мистецтва
і фортепіанного виконавства.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
МОЗГАЛЬОВА Наталія Георгіївна,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського,
завідувач кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та хореографії;

кандидат педагогічних наук, доцент
ГУСЕЙНОВА Лариса Василівна,
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя,
декан факультету культури і мистецтв,
доцент кафедри інструментально-виконавської
підготовки.

Захист відбудеться 13 листопада 2019 року о 16.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 11 жовтня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Зміст державних програм з освіти та просвітницької діяльності як України («Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті», «Державна національна програма «Освіта». Україна XXI століття»), так і Китаю («Стратегія розвитку освіти в Китаї у XXI столітті», «Реформи розвитку базової освіти КНР») спрямований на гармонійний духовний, інтелектуальний, естетичний, творчий розвиток дітей та молоді. Ефективність всебічної реалізації всіх потенціалів особистості зумовлена рівнем кваліфікації фахівців, що здійснюють педагогічні впливи на різних етапах її становлення. Відповідно до вимог сьогодення підготовка спеціалістів у галузі музичної освіти скеровується у напрямку вдосконалення процесу набуття професійно значущих знань, вмінь і навичок та здатності застосовувати їх у практичній діяльності.

Стратегія музичної освіти сучасного Китаю спрямована з одного боку – на підтримку національних традицій, а з іншого – на інтеграцію у світовий освітній простір. У рамках реалізації цієї освітньої стратегії щороку до педагогічних вишів України вступає велика кількість китайських студентів: у процесі навчання на музично-педагогічних факультетах вони мають можливість отримати європейську освіту високого рівня. У формуванні професійної майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю під час навчання в українських вищих навчальних закладах одним із найважливіших компонентів є фортепіанна підготовка, адже вчитель музики в процесі роботи з дітьми на уроці та в позаурочний час виступає як виконавець, ілюстратор та акомпаніатор. Застосування вчителем різноманітних форм музичного навчання та виховання школярів передбачає вільне володіння музичним інструментом, а успішність реалізації навчально-виховних завдань, зокрема, формування музичної культури учнів, великою мірою є залежним від рівня виконавської майстерності вчителя (Б. Асаф'єв, Ю. Алієв, Л. Баренбойм, Д. Кабалевський, С. Шацький, В. Шацька та ін.). Вищезазначене зумовлює нагальність та необхідність всебічного вивчення й розв'язання проблеми формування виконавської майстерності студентів з КНР під час фортепіанного навчання в педагогічних університетах України.

Проблема формування виконавської майстерності за час свого існування набула трансформації як у своїй суті, так і у підходах до її розв'язання. Численність наукових досліджень свідчить про її складність, розмаїття поглядів – про багатогранність, а багатовіковий інтерес дослідників – про невіддільну часту актуальність. Категорія «майстерність» отримала широкоаспектне висвітлення в різних галузях наук, зокрема, філософії (Ю. Борєв), естетиці (А. Радугін), психології (К. Платонов, А. Ребер), педагогіці (А. Кузьминський). До наукового обігу вченими введено дотичні їй категорії: «педагогічна майстерність» (Ю. Азаров, Ю. Бабанський, Л. Байкова, А. Казаков, В. Кан-Калік, О. Макаренко, В. Сластенін, В. Сухомлинський, І. Зязюн та ін.), «майстерність учителя музики» (А. Болгарський, Г. Гопкало, А. Зайцева, А. Козир, Л. Лабінцева, С. Нефедов, Л. Новек-Хлебнікова, Лінь Хай та ін.),

«виконавська майстерність» (С. Барвік, Н. Барсукова, В. Білоус, Ф. Валеева, Ж. Карташова, В. Петрушин, І. Шейко, Т. Зеленкова та ін.), «виконавська майстерність учителя музики» (Г. Гусейнова, І. Лакшинський, І. Назаренко, В. Ходоровський, Лі Данься та ін.).

На сучасному етапі розвитку теорії та методики музичного виконавства дослідження шляхів та напрямків вирішення зазначеної проблеми спрямовані на вивчення: специфічних особливостей інструментального виконавства (Н. Гуральник, Г. Ержемський, В. Москаленко, Я. Мільштейн та ін.); питань формування виконавської майстерності студентів мистецьких спеціальностей (В. Белікова, О. Бодіна, Є. Гуренко, Ю. Капустін, Н. Корихалова, Л. Паньків, О. Щербініна, О. Щолокова та ін.); теоретичних та практичних аспектів професійної, зокрема, інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики (Е. Абдуллін, Л. Арчажникова, В. Бутенко, Н. Мозгальова, І. Мостова, Г. Ніколаї, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, Є. Попова, О. Рудницька та ін.); досвіду викладання музичних дисциплін у педагогічних ЗВО України (Ван Бін, Т. Бодрова, Ван Яюєці, Дін Юнь, Лань Сінь Цзюнь, Чжан Цзе, Шугуан та ін.).

До осмислення питань формування виконавської майстерності в галузі мистецтва гри на музичних інструментах на сучасному етапі його розвитку звертались різні за фахом педагоги-музиканти: М. Анисимов, Т. Докшицер – духові інструменти; О. Андрейко, М. Берлянчик, О. Шульпяков – скрипка; Т. Варламова – домра; М. Давидов – баян; Н. Панова – гармонь-хромка; В. Федоришин – камерно-оркестрові колективи та ін. У центрі уваги науковців – дослідження сутності виконавського процесу та виокремлення низки загальних якостей і властивостей виконавця, що дозволяють йому успішно здійснювати виконавську діяльність.

Сучасні педагоги-музиканти (Б. Брилін, Ван Бін, Т. Гризоглозова, Л. Гусейнова, Т. Завадська, Н. Згурська, Н. Лисіна, Т. Плєсніна, В. Ревенчук, Г. Падалка, В. Холоденко, Шугуан, О. Щолокова та ін.) вивчають специфіку фортепіанного навчання майбутніх учителів музики в різних аспектах та при цьому одноставно визнають велику професійну значущість сформованості виконавської майстерності для їхньої педагогічної діяльності. Позитивно оцінюючи здобутки вищезазначених дослідників, мусимо зауважити, що проблема вдосконалення піаністичної виконавської майстерності студентів з КНР в педагогічних університетах України не отримала належного висвітлення в науковій літературі.

Нагальність розв'язання проблеми формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю посилюється існуючими суперечностями між:

- важливістю «живого» виконання музики вчителем під час занять для досягнення оптимального художнього впливу музичного мистецтва на особистість школяра та стрімко прогресуючим зниженням виконавської активності вчителів музичного мистецтва як в Україні, так і в Китаї;

- високими вимогами до професійних вмінь та якостей учителів музики, зокрема, до їхньої універсальності, та слабкою орієнтацією процесу виконавської підготовки у ЗВО на різні аспекти їх майбутньої педагогічної

діяльності;

- потребами суспільства у фахівцях з високим рівнем виконавської майстерності та недостатньою увагою науковців до розробки шляхів оптимізації її формування.

Актуальність проблеми, необхідність поглибленої розробки низки важливих питань та розв'язання вищезазначених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в процесі фортепіанного навчання у педагогічних університетах України».*

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за темою «Зміст, форми, методи фахової підготовки вчителів музичного мистецтва». Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол №11 від 23 лютого 2016 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в процесі фортепіанного навчання.

Об'єкт дослідження – процес фортепіанного навчання студентів з КНР у педагогічних університетах України.

Предмет дослідження – методика формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в процесі фортепіанного навчання.

Завдання дослідження:

- визначити сутність та структуру поняття «виконавська майстерність» майбутніх педагогів-музикантів;
- виявити особливості фортепіанного навчання студентів з Китаю в педагогічних університетах України;
- вивчити проблему формування виконавської майстерності в теорії та методиці музичного виконавства;
- створити модель формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів на основі обґрунтування методологічних підходів, спеціальних принципів та педагогічних умов;
- виокремити критерії та рівні сформованості виконавської майстерності студентів з Китаю;
- розробити та експериментально перевірити методику формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в процесі фортепіанного навчання.

Методи дослідження. Розв'язання поставлених завдань здійснювалось із використанням взаємодоповнюючих загальнонаукових методів теоретичного, емпіричного та статистичного дослідження.

Теоретичні методи: теоретичний аналіз та синтез філософської, психологічної, педагогічної, мистецтвознавчої, музикознавчої, методичної літератури з проблеми дослідження; порівняння, систематизація, класифікація,

узагальнення теоретичних та експериментальних даних; моделювання організаційної структури та змісту формування виконавської майстерності китайських студентів українських педагогічних університетів у процесі фортепіанного навчання.

Емпіричні методи: педагогічне спостереження, усне й письмове опитування, оцінка та самооцінка, письмове тестування, анкетування, обговорення, творчі завдання, експертне оцінювання, педагогічний (констатувальний, формувальний) експеримент, що застосовувались для реалізації діагностичних та формувальних завдань дослідження, перевірки ефективності їхнього методичного забезпечення.

Статистичні методи: якісний та кількісний аналіз результатів дослідного навчання, їх математична обробка й верифікація.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали: сучасні концепції з філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай, Г. Меднікова та ін.); ідеї основоположників та сучасних розробників гуманістичної теорії розвитку (Арістотель, Платон, Сократ, Сенека; С. Бержерак, Т. Кампаннела; Ж.-Ж.Руссо, Л. Толстой; Х. Манн, Дж. Дьюї; А. Маслоу, Р. Мей, К. Роджерс, В. Франкль; К. Абульханова, І. Кон, А. Мудрик та ін.), теорії діяльності (Г. Гегель, І. Кант, Л. Фейербах, Ф. Шеллінг; В. Бехтерев, І. Павлов, І. Сеченов; Л. Виготський, В. Давидов, Д. Ельконін, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.); філософські положення про функціонування мистецтва як специфічної форми суспільної свідомості, а особистості як творця, суб'єкта культури та культурно-освітньої діяльності (М. Бахтін, В. Біблер, Ю. Борєв, М. Каган, В. Кудін, Л. Левчук, С. Раппопорт та ін.); концептуальні основи методологічних підходів: особистісно-орієнтованого (М. Алексєєв, М. Балашов, О. Бондаревська, А. Вільвовська, В. Данільчук, В. Зайцев, А. Зеленцова, О. Крюкова, М. Лук'янова, А. Плігін, В. Серіков, І. Якиманська та ін.), діяльнісного (Ю. Бабанський, Л. Занков, В. Кіпатрик, Е. Коллінгс, І. Лернер, М. Махмутов, М. Скаткін та ін.), компетентнісного (Л. Антонюк, Ю. Багно, Є. Зеєр, Дж. Равен, Г. Селевко, Ю. Татур, Л. Теряєва, А. Хуторський, О. Шахматова; С. Булгакова, С. Грозан, Ю. Калиніна, С. Світайло, О. Щолокова, В. Яковлев та ін.); технологічні засади застосування методу моделювання в дидактиці (Ю. Бабанський, Б. Глинський, В. Краєвський, Е. Нікітін, В. Штоф та ін.); дослідження провідних науковців з теорії та методики музично-педагогічної освіти (Е. Абдуллін, Н. Гуральник, В. Дряпіка, А. Козир, В. Лабунець, О. Михайліченко, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Хижна, В. Черкашин, В. Шульгіна, О. Щолокова, Д. Юник та ін.); методичні праці з питань фортепіанного навчання (О. Алексєєв, Т. Бірмак, Є. Ліберман, К. Мартінсен, Б. Міліч, Г. Нейгауз, С. Савшинський, Г. Ципін, А. Щапов та ін.).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше* на основі спеціально створеної педагогічно-організаційної моделі розроблено, впроваджено та експериментально перевірено методику формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю у процесі фортепіанного навчання.

Удосконалено зміст поняття виконавської майстерності як інтегральної властивості особистості, розроблено його структуру; визначено критерії, показники та методи педагогічного діагностування рівнів сформованості виконавської майстерності китайських студентів відповідно до її структурних компонентів (мотиваційно-вольового, когнітивно-ціннісного та творчодіяльнісного).

Конкретизовано особливості фортепіанного навчання студентів з Китаю в педагогічних університетах України; обґрунтовано методологічні підходи, спеціальні принципи та педагогічні умови формування їхньої виконавської майстерності.

Подальшого розвитку набули концептуальні підходи до фортепіанної підготовки студентів у системі вищої мистецької освіти, методичні засади діагностики й формування піаністичної виконавської майстерності майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Практичне значення дослідження полягає в репрезентації та апробуванні системи педагогічних впливів на формування виконавської майстерності китайських студентів під час здійснення педагогічного експерименту на музично-педагогічних факультетах українських вишів; розробці методики діагностики рівнів сформованості виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів; підготовці конкретних методичних рекомендацій щодо оптимізації інструментальної підготовки у мистецько-педагогічних закладах освіти та вдосконалення виконавських можливостей студентів. Основні теоретичні та практичні здобутки дисертаційного дослідження можуть бути використані в оновленні навчально-методичного змісту курсів «Методика музичного виховання» і «Методика фортепіанного навчання», в ході індивідуальних занять з фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та під час проходження ними педагогічної практики.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідались на *міжнародних* наукових конференціях: IV Міжнародна науково-практична конференція «Мистецька освіта XXI століття: виклики сьогодення» (26-27 квітня 2017 р., м. Кропивницький); VII Міжнародна науково-практична конференція «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (26-27 квітня 2017 р., м. Київ); V Міжнародна науково-практична конференція «Мистецька освіта XXI століття: виклики сьогодення» (17-19 квітня 2018 р., м. Кропивницький); на *всеукраїнських* наукових конференціях: Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання мистецької педагогіки: історія і сучасність» (21 квітня 2016 р., м. Хмельницький); Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Проблеми мистецько-педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи» (25-26 квітня 2018 р., м. Суми); I Всеукраїнська науково-практична конференція «Акмеологічні підходи в методиці викладання основного музичного інструменту» (19-20 травня 2018 р., м. Київ); на засіданнях кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства та щорічних звітних науково-практичних конференціях

професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (2015-2018 рр., м. Київ).

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в освітній процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 26 від 27.09.2019), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 1782 від 10.06.2019), Криворізького державного педагогічного університету (довідка № 09/1-279/3 від 10.06.2019).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлені у 6 одноосібних публікаціях автора, з яких 5 – у фахових виданнях України з педагогіки, 1 – у зарубіжному виданні.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (299 найменувань, з них 5 іноземними мовами) та додатків. Основний текст дисертації складає 228 сторінок, загальний обсяг роботи – 322 сторінки. Робота містить 13 таблиць, 1 рисунок, що разом з додатками становить 29 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність і стан дослідженості обраної теми, висвітлено її зв'язок з науковими програмами, планами й темами, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, викладено методи, розкрито наукову новизну й практичне значення, розглянуто основні етапи роботи, висвітлено апробацію здобутих результатів.

Перший розділ – *«Теоретичні основи формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю»* – присвячено вивченню сутності поняття «виконавська майстерність» майбутніх педагогів-музикантів і виявленню особливостей фортепіанного навчання майбутніх педагогів-музикантів Китаю в педагогічних університетах України.

Доведено, що професійна діяльність педагога-музиканта є значущою та складною. На значущість вказує те, що вчитель музичного мистецтва відіграє провідну роль у процесі художньо-творчого становлення особистості школяра. Про складність свідчить поліфункціональність педагогічної діяльності: на уроках музичного мистецтва та в позаурочній діяльності вчитель одночасно є диригентом, концертмейстером, виконавцем-інструменталістом та виконавцем-вокалістом.

Сучасні педагоги-музиканти (Л. Арчажникова, Б. Брилін, Т. Плесніна, О. Ростовський, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.) розглядають інструментальну підготовку як найважливіший компонент фахової підготовки учителя в умовах навчання на факультетах мистецтв, а виконавську майстерність як професійно значущу якість. Всебічне вивчення різних аспектів цих складних явищ дозволило з'ясувати, що система інструментальної підготовки вчителів музики загальноосвітньої школи відрізняється від підготовки інструменталістів-виконавців у мистецьких вузах: це зумовлено різними цілями та завданнями практичної діяльності майбутніх фахівців. Саме

тому, у визначенні сутності поняття «виконавська майстерність майбутніх педагогів-музикантів» нами враховано педагогічну спрямованість їхньої виконавської діяльності на практичну реалізацію конкретних розвивальних, виховних та навчальних цілей і завдань.

Характеризуючи поняття майстерності більшість дослідників вказують на такі його риси як: досконалість, довершеність, високий рівень володіння вміннями та навичками в певній галузі, що підносить діяльність людини до рівня мистецтва та творчості. Майстерність трактується як володіння технікою виконання в якійсь справі і як високе мистецтво в певній галузі, при цьому друге обов'язково включає перше. Майстерність розглядається як цілісне явище, в якому художньо-образний зміст і техніка його втілення знаходяться у діалектичній єдності.

Аналіз наукових праць дозволив сформулювати власне визначення досліджуваного поняття. Виконавську майстерність майбутніх педагогів-музикантів ми розуміємо як *інтегральну властивість особистості, що передбачає: досконале володіння вміннями та навичками гри на музичному інструменті, вільне й творче їх використання у власній виконавській діяльності, високий рівень виконавської компетентності, багатство та глибину духовного світу, що втілюється у створенні яскравих особистісних інтерпретацій музичних творів, які дозволяють досягати максимального художнього впливу на становлення особистості дитини та реалізовувати багато інших педагогічних завдань.*

Структура виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів складається з мотиваційно-вольового, когнітивно-ціннісного та творчо-діяльнісного **компонентів**. *Мотиваційно-вольовий компонент* відображає спрямованість на виконавсько-педагогічну діяльність та її вдосконалення: існування потреби у самовираженні в процесі виконавської діяльності та набутті виконавської майстерності; стійкість інтересу до спілкування зі слухацькою аудиторією; сформованість зацікавленості у формуванні музичної культури учнів засобом різноманітної музичної діяльності; здатність регулювати власну виконавську діяльність відповідно до педагогічних цілей та завдань.

Когнітивно-ціннісний компонент характеризується широкою компетентністю в галузі мистецтва та сформованістю художньо-естетичних ідеалів. Він передбачає наявність системних знань: культурологічних, мистецтвознавчих, музично-педагогічних, методичних, професійно-виконавських; глибоке розуміння природи виконавської діяльності та музично-художньої творчості; стильових, жанрових, ладових, гармонічних, формоутворюючих особливостей музичних творів та здатність до їхнього відтворення; високу виконавську культуру та тонкий художній смак; здатність до переконливої виконавської трансляції власної естетичної позиції та створення діалогу із ціннісною свідомістю слухача; систематичний пошук нової інформації, шляхів та засобів самореалізації у виконавській діяльності.

Творчо-діяльнісний компонент виявляється у володінні технологією музично-творчої виконавської діяльності. Цей компонент включає: арсенал

різноманітних засобів, способів, прийомів, рухів, вмінь та навичок виконавської діяльності, доцільне їх застосування, модифікацію, розвиток та створення якісно нових в процесі актуалізації; сукупність музично-творчих та професійно важливих якостей (емпатії, рефлексії, музикальності, артистизму, надійності у концертному виступі, самостійності, творчої активності, ініціативності); вміння застосовувати набутий художньо-мистецький досвід у власній практичній (виконавсько-педагогічній) діяльності; здатність до творчої взаємодії зі слухацькою аудиторією; здатність до глибокого осягнення художньо-образного змісту музичного твору та емоційно яскравого, виразного, артистичного, творчого й технічно досконалого втілення авторського задуму в реальному звучанні, створення власної виконавської концепції та переконливої особистісної інтерпретації.

Навчання гри на фортепіано майбутніх китайських педагогів-музикантів в українських педагогічних університетах здійснюється на музично-педагогічних факультетах. Процес навчання в умовах музично-педагогічних факультетів є «складною саморегульованою підсистемою вищої освіти» (Л. Арчажникова), що має свою внутрішню організацію, зумовлену специфікою майбутньої професійної діяльності вчителя музичного мистецтва. Метою фортепіанного навчання студентів на музично-педагогічних факультетах педагогічних університетів України є формування в них високої виконавської культури, яка забезпечуватиме багатоплановість їхньої діяльності у школі.

Зміст фортепіанного навчання майбутніх педагогів-музикантів Китаю в педагогічних університетах України визначено програмами практичного циклу: «Основний музичний інструмент – фортепіано» для напрямів підготовки: бакалавр, спеціаліст, магістр (0202 – Мистецтво), «Додатковий музичний інструмент – фортепіано» для напряму підготовки: бакалавр (0202 – Мистецтво), «Концертмейстерський клас та ансамбль» для напряму підготовки: спеціаліст (0202 – Мистецтво), «Магістерська асистентська практика» для напряму підготовки: магістр (0202 – Мистецтво) та теоретичного циклу: «Методика викладання дисципліни кваліфікації у ВШ» для напряму підготовки: магістр (0202 – Мистецтво), спецкурс за кваліфікацією «Теорія та історія фортепіанного мистецтва» для напряму підготовки: магістр (0202 – Мистецтво). Вищезазначені курси забезпечують комплексний підхід у фортепіанній підготовці студентів під час навчання у педагогічно-мистецьких ВНЗ та дозволяють отримати необхідні для успішної реалізації у професії знання, вміння та навички.

Фортепіанне навчання майбутніх педагогів-музикантів з Китаю у педагогічних університетах України передбачає: оволодіння технікою гри на інструменті в її широкому розумінні, тобто – комплексом технологічних засобів, необхідних для реалізації художніх задумів; набуття інтерпретаційних вмінь; розвиток музичних здібностей; опанування педагогічного репертуару; засвоєння методів роботи над музичними творами; формування виконавської манери та сценічної культури; розвиток інтелектуальної, естетичної та духовної сфер.

У фортепіанному навчанні китайських студентів провідну роль

відіграють невербальні комунікативні засоби (міміка, жести, рухи) та показ педагога, адже переважна більшість студентів КНР не дуже добре володіє українською мовою. Найбільш ефективним методом фортепіанного навчання для китайських студентів є показ, і не лише через мовний бар'єр, а й завдяки їхній національній яскраво вираженій здатності добре повторювати, точно копіювати.

У другому розділі – «*Методичні аспекти формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю*» – представлено дослідження проблеми формування виконавської майстерності в теорії та методиці музичного виконавства, а також моделювання процесу формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю.

З'ясовано, що педагогіка музичного виконавства є однією з важливих галузей музикознавства, що має свій великий тезаурус основних категорій і понять, своє коло фундаментальних положень, теоретичних установок і емпіричних спостережень. На довгому історичному шляху існування музичного мистецтва в соціумі питання оптимізації розвитку музикантів, вдосконалення їхньої виконавської майстерності, професійного зростання були предметом вивчення багатьох музикантів-дослідників минулого і сьогодення. Про це свідчать численні теоретичні, методичні, музикознавчі праці, а також мемуари видатних музикантів-виконавців і педагогів.

Дослідження проблеми формування виконавської майстерності у фаховій літературі дозволило виявити характерні для кожного періоду розвитку музичного виконавства (клавірного, класицизму, прогресивного романтизму, ХХ століття, сучасного) особливості її розв'язання. В сучасних наукових працях важливими факторами у формуванні виконавської майстерності визначаються: стійкий інтерес та сильна мотивація до музично-виконавської творчості, прагнення та здатність виконавця до саморозвитку та самовдосконалення. Художній розвиток виконавця розглядається як основоположний і результуючий компонент професіоналізму, безпосередньо пов'язаний із вивченням, освоєнням та інтерпретацією музичних творів.

З метою оптимізації процесу формування виконавської майстерності педагогів-музикантів Китаю в педагогічних університетах України визначено й обґрунтовано доцільні методологічні підходи, загальнодидактичні й спеціальні принципи, педагогічні умови. Розв'язанню проблеми нашого дослідження сприяли такі **методологічні підходи**: *особистісно-орієнтований* – забезпечує спрямованість на розкриття індивідуальності кожного студента через самостійну і значущу для нього діяльність, створення умов для вияву й розвитку особистісного потенціалу учня через його суб'єктний досвід, послідовне ставлення педагога до вихованця як до особистості, як до самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку, як до суб'єкта виховної взаємодії; *діяльнісний підхід* – передбачає провідну роль діяльності в процесі становлення особистості педагога-музиканта, спрямованість особистості на перетворення навколишнього світу і самої себе, спеціальну організацію та управління навчально-виховною діяльністю студента в напрямку його саморозвитку, самореалізації й становлення як суб'єкта життєдіяльності,

формування виконавських вмінь та навичок, застосування набутих фахових знань на практиці; *компетентнісний* – полягає у формуванні й розвитку в студентів компетентностей, як сукупності набутих, розвинутих, сформованих та інтегрованих у процесі музичного навчання здібностей, знань, умінь, навичок та якостей, що забезпечують успішну професійну діяльність; дозволяє: встановити та розвинути взаємозв'язки особистості, освіти та професії; здійснити відбір змісту професійної освіти відповідно як до потреб особистості, що розвивається, так і до актуальних професійних вимог, зумовлених особливостями сучасної музично-педагогічної практики; спрямувати формування виконавської компетентності на досконале володіння інструментом задля забезпечення максимального художнього впливу на становлення особистості дитини та реалізації багатьох інших педагогічних завдань; сформувати конкретні уніфіковані професійні здатності, що забезпечать затребуваність майбутнього китайського педагога-музиканта на ринку праці як у себе на батьківщині, так і у всьому світі.

Формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в педагогічних університетах України базувалося на загальнодидактичних та спеціальних принципах. У якості *загальнодидактичних* у нашому дослідженні застосовано принципи: *зв'язку теорії з практикою, науковості, системності, комплексності, послідовності та систематичності, доступності та свідомості навчального процесу. Спеціальні принципи* було розроблено задля вдосконалення процесу навчання виконавському мистецтву майбутніх педагогів-музикантів, а саме: *принцип стимулювання музично-пізнавальної активності* – передбачає застосування педагогічних впливів-стимулів з метою збудження пізнавального інтересу, спонукання пізнавального пошуку та його інтенсифікації в напрямку вдосконалення виконавської майстерності; *принцип «аутодидактики»* – відображає спрямованість майбутніх педагогів-музикантів на самовдосконалення, пошук нового знання і реалізацію цього знання в процесі самовираження у власній виконавсько-педагогічній діяльності; *принцип опори на набуття та застосування у власній практичній діяльності художньо-творчого мистецького і життєвого досвіду* – визначає необхідність накопичення мистецьких та життєвих знань, умінь, навичок, вражень, уявлень, переживань та їх втілення в педагогічно-зорієнтованих інтерпретаціях; *принцип орієнтації на досягнення творчої педагогічно-спрямованої взаємодії зі слухацькою аудиторією* – скеровує формування виконавської майстерності в напрямку розвитку здібностей до художньо-творчої комунікації, що дозволяють вчителю музики засобом «живого» виконання музичних творів розв'язувати педагогічні завдання: духовного, художнього, мистецького, творчого, емоційного та інтелектуального становлення особистості школяра.

Підґрунтям для використання вищевикладених принципів у навчальному процесі педагогічних університетів України стала розробка *спеціальних педагогічних умов* формування виконавської майстерності китайських студентів, таких як: *застосування різноманітних технічних засобів у здобутті музичної інформації* дозволяє значно розширити можливості для професійного

пізнання, навчання, освіти, актуалізації набутих та здобуття нових професійних знань, умінь і навичок, для становлення і розвитку педагогічно-виконавської ерудиції, фахового зростання та вдосконалення виконавської майстерності; *організація різнобічної самостійної роботи з удосконалення виконавської діяльності* скеровує стратегію й тактику формування виконавської майстерності студентів у напрямку впровадження в навчальний процес різноманітних методів, прийомів, способів, що дозволяють здійснювати ефективну самопідготовку в процесі здобуття освіти та застосовувати набуті навички і досвід виконавського самовдосконалення в майбутній професійній діяльності; *забезпечення інтеграції мистецьких знань* передбачає створення можливостей пізнання студентами різних явищ та закономірностей не в ізольованому, а в цілісному вигляді, відповідно до їхніх внутрішніх взаємозв'язків та природних сполучень; орієнтує змістовне наповнення та організацію виконавської підготовки на формування цілісної картини світу у свідомості майбутніх педагогів-музикантів, яку вони реалізовуватимуть у своїй професійній діяльності та, зокрема, у власних інтерпретаціях; *створення «ситуацій успіху»* полягає у використанні в процесі фортепіанного навчання сукупності позитивно забарвлених педагогічних впливів, які дозволяють студенту відчувати задоволення від власних досягнень і визнання цих досягнень оточуючими, усвідомити свої можливості, повірити в себе, досягнути високого рівня виконавської майстерності та повною мірою самореалізуватись як творча особистість.

Обґрунтування сутності й структури виконавської майстерності, методологічних підходів, спеціальних принципів та педагогічних умов її формування дозволило створити *модель*, яка стала орієнтиром у організації експериментального навчання майбутніх педагогів-музикантів Китаю в педагогічних університетах України (Рис. 1).

У третьому розділі – *«Експериментальне дослідження формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в процесі фортепіанного навчання»* – висвітлено зміст, хід і результати констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту: визначено рівні сформованості виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів; представлена методика формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в процесі фортепіанного навчання.

Діагностика стану сформованості виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в ході експерименту здійснювалась відповідно до її структурних компонентів за наступними **критеріями й показниками**. *Критерієм сформованості мотиваційно-вольового компоненту* виконавської майстерності визначено спрямованість на виконавсько-педагогічну діяльність та її вдосконалення, показниками якої слугували: потреба в самовираженні в процесі виконавської діяльності та набутті виконавської майстерності; інтерес до спілкування зі слухацькою аудиторією; зацікавленість у формуванні музичної культури учнів засобом різноманітної музичної діяльності; здатність регулювати власну виконавську діяльність відповідно до педагогічних цілей та завдань.

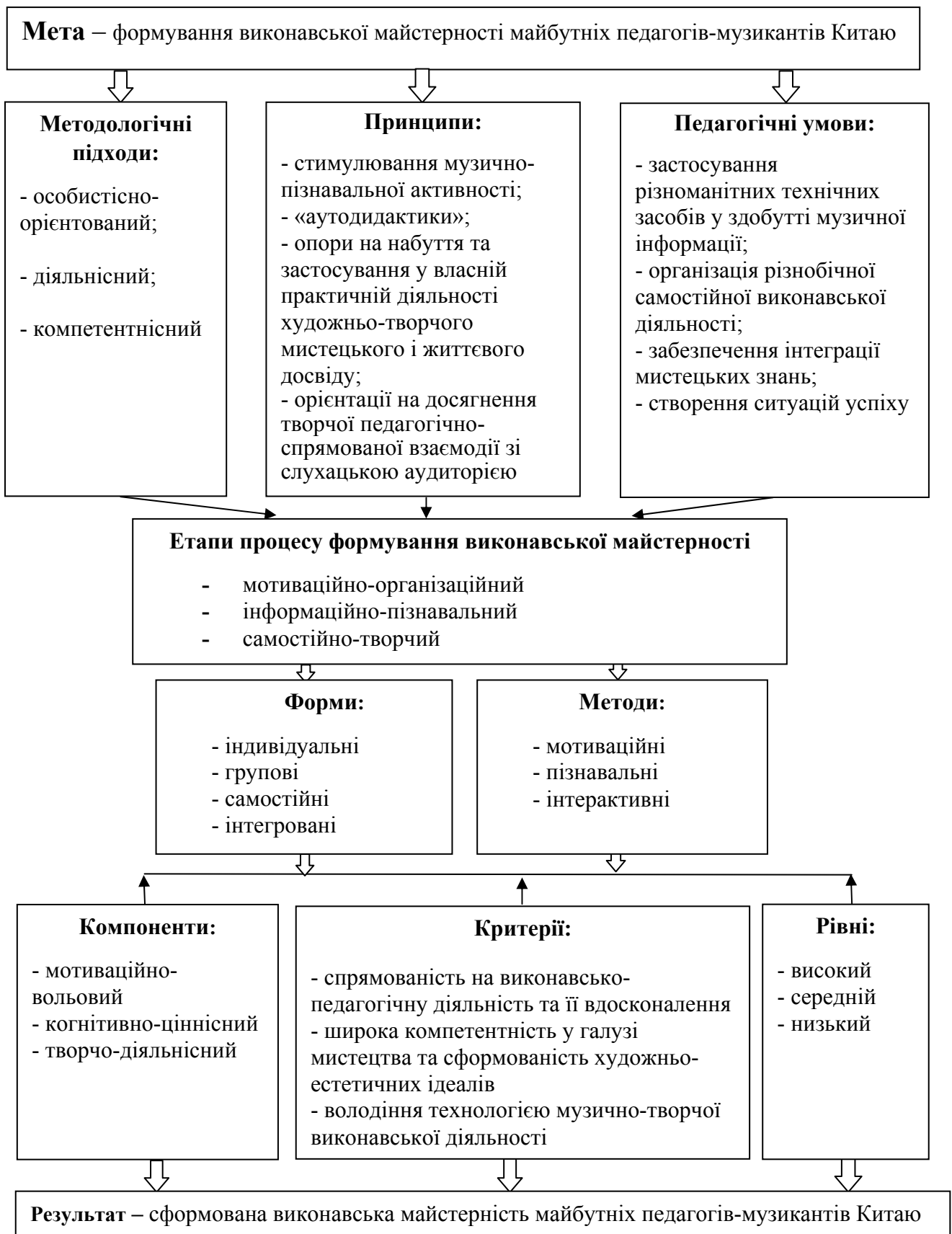

Рис. 1. Модель формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю

За критерій сформованості когнітивно-ціннісного компоненту виконавської майстерності обрано широку компетентність у галузі мистецтва та

сформованість художньо-естетичних ідеалів, показниками яких визначили: наявність системних знань – культурологічних, мистецтвознавчих, музично-педагогічних, методичних, професійно-виконавських; глибоке розуміння природи виконавської діяльності та музично-художньої творчості; стильових, жанрових, ладових, гармонічних, формоутворюючих особливостей музичних творів та здатність до їхнього відтворення; високу виконавську культуру та тонкий художній смак; здатність до переконливої виконавської трансляції власної естетичної позиції та створення діалогу із ціннісною свідомістю слухача; систематичний пошук нової інформації, шляхів та засобів самореалізації у виконавській діяльності.

Критерієм сформованості творчо-діяльнісного компоненту виконавської майстерності слугувало володіння технологією музично-творчої виконавської діяльності, серед показників якого виокремлено: арсенал різноманітних засобів, способів, прийомів, рухів, вмінь та навичок виконавської діяльності, доцільне їх застосування, модифікація, розвиток та створення якісно нових у процесі актуалізації; сукупність музично-творчих та професійно важливих якостей (емпатії, рефлексії, музикальності, артистизму, надійності у концертному виступі, самостійності, творчої активності, ініціативності); вміння застосовувати набутий художньо-мистецький досвід у власній практичній (виконавсько-педагогічній) діяльності; здатність до творчої взаємодії зі слухачською аудиторією; здатність до глибокого осягнення художньо-образного змісту музичного твору та емоційно яскравого, виразного, артистичного, творчого й технічно досконалого втілення авторського задуму в реальному звучанні, створення власної виконавської концепції та переконливої особистісної інтерпретації.

Розроблена система критеріїв та показників зумовила зміст програми констатувального експерименту й визначила характер методики діагностики сформованості виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю. На *констатувальному етапі експерименту* ми застосовували такі *методи*: спостереження за навчальною та концертною діяльністю студентів музично-педагогічних факультетів; усного опитування студентів та їхніх викладачів з основного музичного інструменту й концертмейстерського класу; оцінки та самооцінки; письмового тестування за допомогою модифікованих нами тестів В. Касимова й В. Петрушина на виявлення ставлення до певної музичної діяльності; анкетування студентів; анкетування викладачів з основного музичного інструменту та концертмейстерського класу; обговорення після виступу на екзамені та письмове опитування членів екзаменаційної комісії; завдання на самостійне обрання та вивчення студентами п'яти різнохарактерних фортепіанних творів з передбачених програмою з музичного мистецтва для прослуховування учнями 1-4-их класів ЗОШ; експертне оцінювання на модулі самостійно обраних та вивчених студентами п'яти різнохарактерних фортепіанних творів; педагогічне спостереження за виконанням завдання на самостійне обрання й вивчення творів студентами та оцінювання викладачами з основного музичного інструменту розвиненості їхньої самостійності й ініціативності за методикою О. Висоцького

«Використання методу спостереження для оцінки вольових якостей», а також розвиненості їхньої творчої активності; опитування студентів за методикою І. Юсупова «Діагностика рівня емпатії»; тестування за методикою А. Карпова «Діагностика рівня розвитку рефлексивності».

Проведення констатувального дослідження та аналіз його результатів дозволили виокремити й охарактеризувати *три рівні* сформованості виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю: *низький, середній, високий*. Зафіксовано середній рівень сформованості виконавської майстерності у більшій половині респондентів (58,5%). З метою підвищення рівня сформованості досліджуваного феномену була розроблена та впроваджена у практику навчання гри на фортепіано ЗВО авторська методика.

До дослідження на його формульовальному етапі було залучено 96 китайських студентів IV-V курсів (бакалаври й магістри) музично-педагогічних факультетів українських ЗВО: 48 учасників експерименту протягом 2016-2018н.р. займались за експериментальною методикою формування виконавської майстерності – вони склали експериментальну групу, решта (48 чоловік) – займались за традиційною методикою навчання гри на фортепіано і склали контрольну групу.

Дослідницька робота вибудовувалася з урахуванням вікових особливостей студентської молоді та на основі створеної нами експериментальної моделі. Формульовальний експеримент мав *три етапи*: мотиваційно-організаційний, інформаційно-пізнавальний, самостійно-творчий. На першому – *мотиваційно-організаційному етапі* формульовального експерименту з метою розвитку в майбутніх педагогів-музикантів стійкої спрямованості на виконавсько-педагогічну діяльність та її вдосконалення ми застосовували такі *методи*: проблемно-пошуковий, бесіди, демонстрації, обговорення, самостійного вибору, самостійного вивчення, підготовки та проведення тематичного концерту, гри «Музичний критик», написання рецензій. Використовувалися індивідуальні, групові та самостійні *форми* роботи. Мотиваційно-організаційний етап ґрунтувався на особистісно-орієнтаційному *підході* та наступних *принципах*: орієнтації на досягнення творчої педагогічно-спрямованої взаємодії зі слухацькою аудиторією та стимулювання музично-пізнавальної активності. Вирішення завдань цього етапу забезпечувалося педагогічною *умовою* – створення «ситуацій успіху».

На другому – *інформаційно-пізнавальному етапі* формульовального експерименту з метою формування в студентів з Китаю широкої компетентності у галузі мистецтва та художньо-естетичних ідеалів ми використовували *методи* проекту, ескізного вивчення музичних творів, інтегрованих уроків, семінарських занять, мультимедійного пошуку. Застосовувалися індивідуальні, групові, самостійні та інтегративні *форми* роботи. Інформаційно-пізнавальний етап базувався на діяльнісному *підході* та таких *принципах*: стимулювання музично-пізнавальної активності та «аутодидактики». Розв'язання завдань цього етапу здійснювалося за допомогою впровадження наступних педагогічних *умов*: застосування різноманітних технічних засобів у здобутті музичної інформації та забезпечення інтеграції

мистецьких знань.

На третьому – *самостійно-творчому етапі* формувального експерименту з метою активізації процесу оволодіння технологією музично-творчої виконавської діяльності ми застосовували *методи* презентації, «круглого столу», аутотренінгу, створення асоціативних паралелей з наявним досвідом, рольової гри, творчих завдань. Використовувалися індивідуальні, групові та самостійні *форми* роботи. Основою самостійно-творчого етапу став компетентнісний *підхід* та *принципи*: орієнтації на досягнення творчої педагогічно-спрямованої взаємодії зі слухачською аудиторією, опори на набуття та застосування у власній практичній діяльності художньо-творчого мистецького і життєвого досвіду, «аутодидактики». У вирішенні завдань цього етапу була реалізована педагогічна *умова* – організація різнобічної самостійної роботи з удосконалення виконавської діяльності.

З метою перевірки результативності проведеної дослідно-експериментальної роботи по її закінченні було здійснено підсумковий діагностичний зріз за програмою констатувального експерименту та визначено стан сформованості виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю після проведення формувального експерименту.

Статистична обробка та порівняльний аналіз даних, отриманих під час початкового й підсумкового зрізів засвідчили, що кількість респондентів з високим і середнім рівнем сформованості виконавської майстерності в експериментальній групі виросла, а з низьким – зменшилась. Так, наприкінці дослідного навчання в експериментальній групі кількість студентів з високим рівнем виросла від 13,8% до 22,5%, в той час як в контрольній кількість студентів з високим рівнем зменшилась з 14% до 12%, а з низьким збільшилась від 27,7% до 30,7%.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця рівнів сформованості виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів (у %)

Рівні	Початковий зріз		Підсумковий зріз	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
1. Високий	13,8	14	22,5	12
2. Середній	58,5	58,4	65,4	57,3
3. Низький	27,7	27,6	12,1	30,7

Отже, аналіз результатів проведеного експериментального дослідження доводить ефективність розробленої методики та доцільність її використання у практиці фортепіанного навчання майбутніх педагогів-музикантів.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення та практичного розв'язання проблеми формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в процесі фортепіанного навчання у педагогічних університетах України. Розробка, обґрунтування та впровадження експериментальної методики надали можливість зробити висновки щодо

розв'язання вищезазначеної проблеми.

1. Аналіз наукової літератури дозволив сформулювати власне визначення досліджуваного поняття. *Виконавську майстерність майбутніх педагогів-музикантів* ми розуміємо як інтегральну властивість особистості, що передбачає: досконале володіння вміннями та навичками гри на музичному інструменті, вільне й творче їх використання у власній виконавській діяльності, високий рівень виконавської компетентності, багатство та глибину духовного світу, що втілюється у створенні яскравих особистісних інтерпретацій музичних творів, які дозволяють досягати максимального художнього впливу на становлення особистості дитини та реалізовувати багато інших педагогічних завдань. *Структура виконавської майстерності* майбутніх педагогів-музикантів складається з мотиваційно-вольового, когнітивно-ціннісного та творчо-діяльнісного компонентів.

2. Дослідження специфіки підготовки студентів у педагогічних університетах України допомогло визначити *особливості фортепіанного навчання майбутніх педагогів-музикантів з Китаю*. Фортепіанне навчання студентів на музично-педагогічних факультетах українських педагогічних університетів ґрунтується на педагогічному досвіді та методичних засадах видатних піаністів-виконавців та педагогів світу, що зумовлює високий професійний рівень підготовки вчителів-музикантів у ЗВО України. Сучасна методологія освіти та виховання студентів-музикантів у педагогічних університетах України передбачає підпорядкування традиційних, апробованих протягом багатьох століть методів і форм навчання гри на фортепіано специфіці їхньої майбутньої фахової діяльності, а саме: здійсненню ними музично-освітніх, музично-виховних і просвітницьких функцій.

У фортепіанному навчанні майбутніх педагогів-музикантів з Китаю викладач має зважати на такі особливості: 1) рівень їхньої попередньої фортепіанної підготовки дуже різний – від достатньо високого до дуже низького; 2) китайські студенти відчувають велику повагу до особистості педагога, увагу до його зауважень, старанність і бажання мати високий виконавський рівень, що певним чином компенсує вищезазначені труднощі; 3) більшість китайських студентів не дуже добре володіють українською мовою, що ускладнює процес спілкування з ними на заняттях; 4) у фортепіанному навчанні китайських студентів провідну роль відіграють невербальні комунікативні засоби: міміка, жести, рухи і, безумовно, показ педагога на інструменті; 5) показ для китайських студентів є найбільш ефективним методом фортепіанного навчання завдяки їхній національній яскраво вираженій здатності добре повторювати, точно копіювати; 6) китайські студенти мають різні умови життя в Україні (винаймають квартиру індивідуально чи групою, дехто живе в гуртожитку, хтось має вдома інструмент, а решта витрачає час на очікування вільного класу з фортепіано в університеті), й, відповідно, різні умови для самостійної домашньої роботи.

3. *Вивчення проблеми формування виконавської майстерності у фаховій літературі* показало, що її розв'язання мало свої особливості на кожному етапі розвитку музичного виконавства. Так, визначальною рисою *клавірного* періоду

було поєднання композитора, імпровізатора, виконавця та педагога в одній особі. Праці музикантів клавирного періоду поклали початок у становленні теорії та методики навчання музичному виконавству. Характерною ознакою періоду класицизму в музичному мистецтві була пріоритетність технічного розвитку у формуванні майстерності виконавця. Вдосконалення фортепіанної механіки та розширення мистецьких можливостей фортепіанної музики призвело до поступового витіснення клавесину і клавикорду, а також до появи методичних праць з формування виконавської майстерності піаністів. Наступний період у розвитку музичного виконавства був підпорядкований естетиці прогресивного *романтизму*, якій притаманні ідеї свободи творчості, людської самоцінності, емоційності. Методичні здобутки педагогів-музикантів цього періоду були прогресивними й новаторськими, вони заклали міцні підвалини для подальшої розробки питань формування виконавської майстерності і стали основою психологічного напрямку фортепіанної педагогіки.

XX століття характеризується інтенсивністю виконавської діяльності та вивчення її специфіки. Виконавська практика спирається на традиції реалістичного та романтичного мистецтва. Література з питань формування виконавської майстерності в цей період відзначається полемічністю та науковою обґрунтованістю методичної думки. *Сучасні* тенденції у розв'язанні проблеми формування виконавської майстерності пов'язані з удосконаленням системи музичної освіти в цілому, оновленням змісту інструментального навчання на кожному етапі розвитку музиканта, пошуком оптимальних відповідно до вимог і потреб сучасної виконавської практики форм, методів і технологій організації навчально-виховного процесу, застосуванням інноваційних підходів. Дослідження в галузі теорії та методики музичного виконавства спрямовані на систематизацію та узагальнення досвіду видатних педагогів, переосмислення традиційних підходів до викладання музики, створення ефективних авторських методик.

4. З метою оптимізації процесу формування виконавської майстерності педагогів-музикантів Китаю у педагогічних університетах України було здійснено його моделювання. У ході *створення експериментальної моделі* визначено доцільні **методологічні підходи**: особистісно-орієнтований, діяльнісний та компетентнісний; виокремлено **загальнодидактичні принципи**: зв'язку теорії з практикою, науковості, системності, комплексності, послідовності та систематичності, доступності й свідомості навчального процесу; розроблено **спеціальні принципи**: стимулювання музично-пізнавальної активності; «аутодидактики»; опори на набуття та застосування у власній практичній діяльності художньо-творчого мистецького і життєвого досвіду; орієнтації на досягнення творчої педагогічно-спрямованої взаємодії зі слухачською аудиторією; обґрунтовано **педагогічні умови**: застосування різноманітних технічних засобів у здобутті музичної інформації; організація різнобічної самостійної роботи з удосконалення виконавської діяльності; забезпечення інтеграції мистецьких знань; створення «ситуацій успіху».

5. Діагностика сформованості досліджуваного феномена здійснювалась

відповідно до його структурних компонентів за спеціально розробленими нами *критеріями й показниками*. Критерієм сформованості мотиваційно-вольового компоненту виконавської майстерності ми визначили спрямованість на виконавсько-педагогічну діяльність та її вдосконалення, критерієм сформованості когнітивно-ціннісного компоненту – широку компетентність у галузі мистецтва та сформованість художньо-естетичних ідеалів, критерієм сформованості творчо-діяльнісного компоненту – володіння технологією музично-творчої виконавської діяльності.

В ході дослідження виокремлено та охарактеризовано *три рівні* сформованості виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю: низький, середній, високий. На констатувальному етапі експерименту виявлено, що більшість студентів (58,5%) мають середній рівень сформованості виконавської майстерності і лише 13,8% – високий. Такі результати спонукали нас до розробки та впровадження у практику фортепіанного навчання музично-педагогічних факультетів ЗВО України власної методики формування досліджуваного феномену в студентів з Китаю.

6. Перевірка теоретичних положень та ефективності спеціально розробленої *методики оптимізації формування виконавської майстерності* студентів з КНР у процесі навчання гри на фортепіано здійснювалась під час формувального експерименту впродовж **трьох його етапів**: мотиваційно-організаційного, інформаційно-пізнавального та самостійно-творчого. Для реалізації мети й завдань кожного етапу були актуалізовані відповідні методологічні підходи, принципи, педагогічні умови, форми та методи. На формувальному етапі педагогічного експерименту для формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю в процесі фортепіанного навчання застосовано наступні *методи*: проблемно-пошуковий, бесіди, демонстрації, обговорення, самостійного вибору, самостійного вивчення, підготовки та проведення тематичного концерту, гри «Музичний критик», написання рецензій; проекту, ескізного вивчення музичних творів, інтегрованих уроків, семінарських занять, мультимедійного пошуку; презентації, «круглого столу», аутотренінгу, створення асоціативних паралелей з наявним досвідом, рольової гри, творчих завдань.

Аналіз результатів дослідження дозволив зафіксувати позитивні зміни у сформованості досліджуваного феномену в експериментальній групі порівняно з контрольною та засвідчив ефективність запропонованої методики.

Виконане дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Подальшого наукового обґрунтування потребує проблема вдосконалення виконавської майстерності педагогів-музикантів з Китаю після закінчення навчання у ЗВО України й початку педагогічної діяльності у себе на Батьківщині.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ:

1. *Лу Тао*. Сутність поняття «виконавська майстерність» майбутніх педагогів-музикантів // Актуальні питання мистецької педагогіки: зб. наук. праць / Ред. І.М.Шоробура. – Хмельницький: Поліграфіст-3, 2016. – Вип. 5. – С. 64-68

2. *Lu Tao*. Проблема формування виконавської майстерності в теорії та методиці музичного виконавства // Наукові записки: зб. наук. праць / Ред. кол. В.Ф.Черкасов, В.В.Радул, Н.С.Савченко та ін. – Вип. 157. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Вінниченка, 2017. – С. 215-219
3. *Lu Tao*. Методичні аспекти формування виконавської майстерності піаністів // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. – Серія 14. – Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 22 (27). – Ч.1. – К: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2017. – С. 113-118
4. *Lu Tao*. Особливості фортепіанного навчання майбутніх педагогів-музикантів Китаю в педагогічних університетах України // Наукові записки: зб. наук. праць / Ред. кол. В.Ф.Черкасов, В.В.Радул, Н.С.Савченко та ін. – Вип. 170. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Вінниченка, 2018. – С. 244-248
5. *Lu Tao*. Особистісно-орієнтований підхід як засіб ефективного формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. – Серія 14. – Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 24 (29). – Ч.1. – К: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2018. – С. 91-96
6. *Lu Tao*. A competency approach as a methodological basis in the formation of performing skills in future Music teachers and musicians from China / *Intellectual Archive*. – Toronto: Shiny Word. Corp. (Canada). 2018. (July/August). Vol. 7. No. 4. PP. 88–96. DOI 10.32370/2018_07_88 ISSN 1929-4700

АНОТАЦІЇ

***Lu Tao*. Формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів Китаю у процесі фортепіанного навчання в педагогічних університетах України. – Рукопис.**

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». – НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ, 2019.

Дисертацію присвячено проблемі формування піаністичної виконавської майстерності майбутніх вчителів музичного мистецтва Китаю під час здобуття професійної освіти у педагогічних університетах України.

За допомогою аналізу проблеми формування виконавської майстерності в теорії та методиці музичного виконавства ми вивили й охарактеризували особливості її розв'язання на кожному етапі розвитку музичного виконавства. Дослідження процесу сучасної підготовки студентів у педагогічних університетах України дозволило визначити існуючі особливості фортепіанного навчання майбутніх педагогів-музикантів з Китаю.

В дисертації уточнено зміст поняття «виконавська майстерність», викладено розуміння його сутності й структури. Мотиваційно-вольовий, когнітивно-ціннісний та творчо-діяльнісний компоненти, виокремлені в структурі досліджуваного феномену, зумовили провідні напрямки вдосконалення процесу навчання гри на фортепіано китайських студентів

музично-педагогічних факультетів українських ЗВО.

Визначено стан, критерії, показники та рівні сформованості виконавської майстерності студентів. З метою оптимізації процесу формування виконавської майстерності майбутніх вчителів музичного мистецтва Китаю у педагогічних університетах України визначено й обґрунтовано доцільні методологічні підходи, загальнодидактичні й спеціальні принципи, педагогічні умови та методи. Орієнтиром у організації експериментального навчання китайських студентів стала розроблена автором педагогічна модель. Здобуті результати дослідження доводять продуктивність запропонованої системи формування виконавської майстерності майбутніх педагогів-музикантів та її значущість для подальшого вдосконалення теорії і практики мистецької освіти.

Ключові слова: виконавська майстерність, майбутні педагоги-музиканти Китаю, фортепіанне навчання, методика музичного навчання, організаційна модель, педагогічні університети України.

Лу Тао. Формирование исполнительского мастерства будущих педагогов-музыкантов Китая в процессе фортепианного обучения в педагогических университетах Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.02 «Теория и методика музыкального обучения». – НПУ имени М.П. Драгоманова, Киев, 2019.

Диссертация посвящена проблеме формирования пианистического исполнительского мастерства будущих учителей музыкального искусства Китая во время получения профессионального образования в педагогических университетах Украины.

С помощью анализа проблемы формирования исполнительского мастерства в теории и методике музыкального исполнительства мы выявили и охарактеризовали особенности ее решения на каждом этапе развития музыкального исполнительства. Исследование процесса современной подготовки студентов в педагогических университетах Украины позволило определить существующие особенности фортепианного обучения будущих педагогов-музыкантов из Китая.

В диссертации уточнено содержание понятия «исполнительское мастерство», изложено понимание его сущности и структуры. Мотивационно-волевой, когнитивно-ценностный и творческо-деятельностный компоненты, выделенные в структуре исследуемого феномена, обусловили ведущие направления совершенствования процесса обучения игре на фортепиано китайских студентов музыкально-педагогических факультетов украинских вузов.

Определено состояние, критерии, показатели и уровни сформированности исполнительского мастерства студентов. С целью оптимизации процесса формирования исполнительского мастерства будущих учителей музыкального искусства Китая в педагогических университетах Украины определены и обоснованы целесообразные методологические подходы, общедидактические и специальные принципы, педагогические условия и методы. Орієнтиром в

организации экспериментального обучения китайских студентов стала разработанная автором педагогическая модель. Полученные результаты исследования доказывают продуктивность предложенной системы формирования исполнительского мастерства будущих педагогов-музыкантов и ее значимость для дальнейшего совершенствования теории и практики художественного образования.

Ключевые слова: исполнительское мастерство, будущие педагоги-музыканты Китая, фортепианное обучение, методика музыкального обучения, организационная модель, педагогические университеты Украины.

Lu Tao. Formation of the performing arts of future musicians-musicians of China in the process of piano learning in the pedagogical universities of Ukraine. – Manuscript.

Dissertation for the degree of a candidate of pedagogical sciences (doctor of philosophy) in specialty 13.00.02 "Theory and methods of musical education". – National M.P. Drahomanov Pedagogical University, Kyiv, 2019.

The dissertation is devoted to the problem of formation of the pianist performing skill of future teachers of musical art of China during the acquisition of professional education in the pedagogical universities of Ukraine.

By analyzing the problem of the formation of performing skills in the theory and method of musical performance, we drew out and characterized the peculiarities of its solution at each stage of the development of musical performance. The study of the modern training of students at Ukrainian pedagogical universities has made it possible to determine the existing peculiarities of piano learning for future music teachers from China.

The content of the concept of "performing skill" is specified in the dissertation, understanding of its essence and structure is stated. Motivational-volitional, cognitive-value, and creative-activity components, distinguished in the structure of the phenomenon under study, have led to the leading direction in improving the process of learning the game of piano playing by Chinese students of musical-pedagogical faculties of Ukrainian universities.

The state, criteria, indicators and levels of formation of students' performing skills are determined. In order to optimize the process of forming the performing arts of future teachers of Chinese musical art in pedagogical universities of Ukraine, appropriate methodological approaches, general-pedagogical and special principles, pedagogical conditions and methods are determined and grounded. The leader in the organization of experimental teaching of Chinese students was developed by the author pedagogical model. The obtained results of the research prove the performance of the proposed system for the formation of performing skills of future musicians-musicians and its significance for further improvement of the theory and practice of artistic education.

Key words: performing skills, future Chinese music teachers, piano learning, musical training methodology, organizational model, pedagogical universities of Ukraine.

Підписано до друку 10.10.2019 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 301
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.